

V Bruseli 2. 4. 2020
COM(2020) 143 final

**OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, EURÓPSKEJ RADE,
RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A
VÝBORU REGIÓNOV**

Opatrenia v reakcii na koronavírus

Využijeme každé dostupné euro všetkými možnými spôsobmi na ochranu životov a živobytia

Opatrenia v reakcii na koronavírus

Využijeme každé dostupné euro všetkými možnými spôsobmi na ochranu životov a živobytia

1. Úvod

Vypuknutie nákazy koronavírusom testuje Európu spôsobmi, ktoré by boli len pred pár mesiacmi nemysliteľné. Táto kríza predovšetkým ohrozuje verejné zdravie, a preto sa Európska komisia zameriava na **záchranu životov a ochranu živobytia**. V tomto duchu sme nasmerovali všetko naše úsilie na podporu hrdinskej práce zdravotníckych pracovníkov a pracovníkov v prvej línii, ktorí v Európe ošetrojú pacientov alebo prispievajú k tomu, aby život šiel ďalej, ako aj všetkých tých, ktorí museli prestať pracovať alebo zostať doma, aby chránili seba i ostatných pred vírusom.

Hĺbka a rozsah tejto krízy **si vyžaduje bezprecedentnú reakciu z hľadiska rozsahu, rýchlosti a solidarity**. A podpora je naliehavo potrebná: od nákupov a poskytovania lekárskeho alebo ochranného vybavenia až po neprerušovaný prístup najodkázanejších osôb k potravinám alebo iným základným potrebám. Od zachovania príjmov a pracovných miest až po udržanie podnikov pri živote a prípravu hospodárstva na obnovu hneď, ako to bude možné.

Tieto ciele sú hnacou silou rozsiahleho balíka opatrení Komisie, ktorými reaguje na koronavírus. Opatrenia zahŕňajú podporu priemyslu pri zvyšovaní výroby dodávok, vytváraní **spoločných zásob ochranného vybavenia** na okamžitú distribúciu tam, kde je to potrebné, a organizovaní **spoločných obstarávaní najsúrnejších dodávok s členskými štátmi**. Zriadil sa tím odborníkov z celej Európy, aby sa zabezpečilo, že členské štáty budú mať k dispozícii najlepšie dostupné poznatky, a okamžite sa vyčlenili finančné prostriedky na výskum liečby a vakcín.

Komisia sa ešte viac usiluje o rýchlejšie sprístupnenie rozpočtu EÚ, zabezpečenie plnej flexibility našich **pravidiel štátnej pomoci** a vôbec prvé uplatnenie všeobecnej únikovej doložky **Paktu stability a rastu**. Spolu s opatreniami Európskej centrálnej banky táto reakcia EÚ vytvára pre členské štáty bezprecedentnú fiškálnu a finančnú kapacitu na pomoc tým, ktorí ju najviac potrebujú.

V tejto súvislosti Komisia 13. marca navrhla vytvorenie **Investičnej iniciatívy v reakcii na koronavírus**. Zamerala sa na to, čo bolo bezprostredne potrebné, dostupné a možné dodať. Iniciatíva nadobudla účinnosť v rekordnom čase a teraz umožňuje členským štátom vynakladať prostriedky z fondov politiky súdržnosti na podporu systémov zdravotnej starostlivosti a odborníkov, podporovať pracovníkov a ich zamestnávateľov prostredníctvom režimov skráteného pracovného času a pomáhať malým podnikom poskytovaním likvidity. Fond solidarity EÚ sa rozšíril aj na núdzové situácie v oblasti verejného zdravia.

Prinesie to konkrétne výsledky na mieste. Ale s každým dňom sa potreby stupňujú. Preto dnes Európska komisia prijíma sériu bezprecedentných a odvážnych opatrení. Stredobodom dnešných návrhov je jednoduchý prísľub: **Využijeme každé dostupné euro všetkými možnými spôsobmi na ochranu životov a živobytia**.

Na dosiahnutie tohto cieľa dnes navrhujeme:

- ✓ Vytvoriť **nový nástroj solidarity EÚ v hodnote 100 miliárd EUR** s cieľom pomôcť **pracovníkom udržať si príjem** a podnikom udržať si zamestnancov.

- ✓ Zabezpečiť **plnú flexibilitu našich európskych štrukturálnych a investičných fondov**, aby sa každé euro mohlo teraz nasmerovať do verejného zdravia alebo na zmiernenie hospodárskeho dosahu na ľudí a podniky.
- ✓ Vložiť **každé dostupné euro z tohtoročného rozpočtu EÚ do núdzového nástroja** na podporu úsilia o záchranu životov.

Okrem toho sa predložia konkrétne návrhy, aby sa zabezpečila kontinuita dodávok potravín pre najodkázanejšie osoby a aby dostali cieľnú podporu poľnohospodári a rybári, ktorí sú srdcom mnohých z našich miestnych komunít a pomáhajú udržať existenciu potravinového dodávateľského reťazca v Európe.

V čase krízy nemožno strácať čas povrchnými opatreniami ani váhaním. Dnešným balíkom Európa ukazuje, že použije všetky prostriedky, ktoré má k dispozícii, a urobí všetko, čo je v jej silách.

2. Ochrana živobytia: ako udržať ľudí v práci a podniky v činnosti

2.1. SURE: systém EÚ na zmiernenie rizík nezamestnanosti

Mnohí ľudia v Európe trpia viac než iní len preto, čo robia alebo kde žijú. V Únii ľudí a národov postihnutých tou istou krízou si musíme všetci navzájom pomáhať – či sme bohatí alebo chudobní, či sme z východu, západu, juhu alebo severu. Platí to najmä v čase, keď ide o zmiernenie hospodárskeho dosahu.

V kontexte takejto krízy je najväčším rizikom politika, ktorá je príliš opatrná alebo nedostatočne pružná. Preto potrebujeme ďalšie odvážne kroky, aby sa zabezpečilo, že tým, ktorí sú ťažko zasiahnutí bez vlastného zavinenia, sa dostáva plnej podpory pri zvládaní tejto situácie.

Z toho vychádza dnešný návrh Komisie na vytvorenie nového nástroja **SURE**, z ktorého sa poskytnú až 100 miliárd EUR vo forme úverov pre krajiny v núdzi a ktorý pomôže zabezpečiť, aby pracovníci dostávali príjem a aby si podniky udržali svojich zamestnancov. Nástroj umožní ľuďom naďalej platiť nájomné, faktúry a potraviny a pomôže zaistiť tak veľmi potrebnú stabilitu hospodárstva.

Úvery sú založené na zárukách členských štátov a budú smerovať tam, kde ich treba najnaliehavejšie. Túto pomoc budú môcť využiť všetky členské štáty, ale osobitný význam bude mať pre najviac postihnuté štáty.

Z nástroja SURE sa podporia režimy skráteného pracovného času a podobné opatrenia na pomoc členským štátom pri ochrane pracovných miest, zamestnancov a samostatne zárobkovo činných osôb pred rizikom prepustenia a straty príjmu. Podniky budú môcť dočasne znížiť počet hodín odpracovaných zamestnancami, pričom na príjmy za neodpracované hodiny sa využije podpora štátu. Samostatne zárobkovo činné osoby dostanú náhradu príjmu, ktorý nepoberajú v dôsledku súčasnej núdzovej situácie.

Podobný prístup sa v minulosti ukázal ako účinný nástroj pri veľkých hospodárskych krízach. Bolo to tak najmä počas poslednej finančnej krízy, keď sa podarilo predísť tvrdšiemu vplyvu recesie a urýchliť oživenie. Takéto režimy už boli zavedené pred vypuknutím nákazy v 18 členských štátoch a odvtedy sa rozšírili. K dnešnému dňu všetky ostatné členské štáty už zaviedli podobné režimy alebo ich čoskoro zavedú.

2.2. Pomoc najodkázanejším osobám

Keďže väčšina európskych krajín prijala opatrenia na obmedzenie kontaktu medzi ľuďmi s cieľom zabrániť šíreniu vírusu, je ešte dôležitejšie, aby tí, ktorí sa spoliehajú na ostatných pri zabezpečovaní svojich najzákladnejších potrieb, neboli odrezaní od pomoci.

Platí to najmä pre najodkázanejšie osoby v Únii, ktoré dostávajú pomoc na nákup potravín a iných základných potrieb z prostriedkov **Fondu európskej pomoci pre najodkázanejšie osoby**. Mnohí dobrovoľníci, ktorí túto pomoc poskytujú, sa však už nedajú mobilizovať, keďže často patria k skupinám najviac ohrozeným nákazou koronavírusom. Preto dnes Komisia navrhuje, aby členské štáty pružne zavádzali nové metódy, ako je napríklad používanie elektronických poukázok, a aby pre osoby, ktoré poskytujú pomoc, nakúpili ochranné prostriedky.

2.3. Podpora našich poľnohospodárov a rybárov

Európske odvetvia poľnohospodárstva a rybárstva sú srdcom a spoločenským uzlom mnohých komunít v celej Únii. Pri plnení svojej zásadnej úlohy poskytovať potraviny, ktoré konzumujeme, využívajú stáročné tradície a know-how.

Rybárov a chovateľov rýb tvrdo zasiahla súčasná kríza, ktorá má vplyv na naše potravinové dodávateľské reťazce a miestne hospodárstva, ktoré tento sektor udržiava pri živote.

Komisia dnes predkladá právne návrhy na zavedenie **výnimočných opatrení flexibility v rámci Európskeho námorného a rybárskeho fondu**. Tieto opatrenia by členským štátom umožnili poskytnúť podporu rybárom na dočasné zastavenie rybolovných činností, akvakultúrnym chovateľom na dočasné pozastavenie alebo zníženie výroby a organizáciám výrobcov na dočasné uskladnenie produktov rybolovu a akvakultúry.

Podobne treba v priebehu tejto krízy podporiť európskych poľnohospodárov, aby sa ochránilo ich živobytie a aby neboli zasiahnuté dodávky potravín.

V tejto súvislosti Komisia čoskoro navrhne súbor konkrétnych opatrení s cieľom zabezpečiť, aby poľnohospodári a iní príjemcovia mohli získať z prostriedkov spoločnej poľnohospodárskej politiky potrebnú podporu. V rámci týchto opatrení **sa poskytne viac času poľnohospodárom na podanie žiadosti o podporu** a správnym orgánom na ich spracovanie. Na **zvýšenie peňažného toku poľnohospodárov** Komisia navrhne zvýšiť preddavky na priame platby a platby na rozvoj vidieka. Zameria sa aj na zabezpečenie dodatočnej **flexibility pri kontrolách na mieste**, aby sa minimalizovala potreba fyzického kontaktu a znížila administratívna záťaž.

3. Ochrana našich hospodárstiev a ľudí: každé euro z fondov politiky súdržnosti ihneď k dispozícii

Komisia dnes plní svoj sľub, že každé euro, ktoré sa dá použiť, sa použije rýchlo. V tomto duchu sa môžu zmobilizovať všetky neviazané finančné prostriedky z troch fondov politiky súdržnosti – Európskeho fondu regionálneho rozvoja, Európskeho sociálneho fondu a Kohézneho fondu – na riešenie dôsledkov krízy v oblasti verejného zdravia.

Na dosiahnutie tohto cieľa Komisia navrhuje zaviesť **maximálnu flexibilitu** pri presune prostriedkov medzi fondmi, ako aj medzi kategóriami regiónov. S cieľom zabezpečiť, aby sa využívali všetky dostupné finančné prostriedky, sa vo výnimočných prípadoch pri žiadnom z fondov politiky súdržnosti nebude uplatňovať **požiadavka spolufinancovania z vnútroštátnych zdrojov**. Ide o bezprecedentný

krok, ktorý odráža potrebu členských štátov využiť všetky dostupné prostriedky na podporu svojich občanov v danej chvíli.

Okrem toho Komisia navrhuje **neobmedzovať výdavky podľa cieľov politik** podľa tzv. požiadaviek na tematické zameranie. Tým sa zabezpečí, že finančné prostriedky sa budú môcť presmerovať tam, kde sú naliehavo potrebné.

S cieľom zabezpečiť právnu istotu a **znižit administratívnu záťaž** sa navrhuje niekoľko ďalších zjednodušení. Medzi ne patrí zrušenie potreby meniť dohody o partnerstve, predĺženie lehôt na predloženie výročných správ a povolenie istej finančnej flexibility pri ukončovaní programov. To sa bude vzťahovať na všetky fondy politiky súdržnosti.

Prostredníctvom týchto návrhov budú môcť členské štáty okamžite vynaložiť všetky dostupné finančné prostriedky na podporu sektora zdravotnej starostlivosti vo všetkých európskych regiónoch, ako aj podporovať režimy skráteného pracovného času a poskytovať likviditu pre MSP.

4. Ochrana životov: všetok dostupný rozpočet na núdzový nástroj na podporu zdravotnej starostlivosti

Európska únia ešte nikdy nečelila zdravotnej kríze tohto rozsahu ani s podobnou rýchlosťou šírenia. Najvyššou prioritou je záchrana životov a uspokojenie potrieb našich systémov zdravotnej starostlivosti a jej odborníkov, ktorí každý deň v celej Únii robia zázraky.

Komisia usilovne pracuje na zabezpečení dodávok ochranných prostriedkov a dýchacích prístrojov. Napriek tomu, že priemysel sa intenzívne usiluje vyrábať, v niektorých oblastiach členské štáty stále čelia vážnym nedostatkom. Chýbajú im aj dostatočné liečebné zariadenia a bolo by pre nich prínosom, ak by mohli presunúť pacientov do oblastí s väčším počtom zdrojov a vysielat zdravotnícky personál na najviac zasiahnuté miesta. Podpora bude potrebná aj v oblasti hromadného testovania, lekárskeho výskumu, zavádzania nových spôsobov liečby či výroby, nákupu a distribúcie vakcín v celej EÚ.

EÚ dnes navrhuje **využiť všetky dostupné finančné prostriedky z tohtoročného rozpočtu EÚ tak, aby prispeli na potreby európskych systémov zdravotnej starostlivosti.**

Takmer všetky tieto finančné prostriedky, t. j. 2,7 miliardy EUR, sa vložia do nástroja núdzovej podpory, pričom zvyšných 300 miliónov EUR sa prideli na program RescEU, ktorý podporuje vytváranie spoločných zásob vybavenia.

Návrh umožní **flexibilnú, rýchlu a priamu podporu dvoch všeobecných priorít**. Prvou prioritou je pomoc pri zvládaní krízy v oblasti verejného zdravia a zabezpečenie životne dôležitého vybavenia a dodávok, od ventilátorov po osobné ochranné prostriedky. V rámci toho by sa mohla poskytovať lekárska pomoc najzraniteľnejším osobám vrátane osôb v utečeneckých táboroch. Ďalšou oblasťou záujmu by bolo rozšírenie testovacieho úsilia a liečby. S cieľom ušetriť vzácny čas a peniaze by návrh umožnil Komisii obstarávať priamo v mene členských štátov.

Táto iniciatíva je **kolektívnym európskym úsilím o záchranu životov a vzájomnú podporu**. V tomto duchu solidarity by mala byť prístupná pre všetkých, ktorí chcú prispieť ďalšími prostriedkami. Prostriedky by mohli pochádzať z členských štátov, od súkromného sektora po mimovládne organizácie, od občianskej spoločnosti po občanov, alebo od akejkoľvek zainteresovanej strany, ktorá chce prispieť.

5. Ďalšie kroky: ako sa postaviť znovu na nohy a čerpať silu z jednoty

Dnešný balík návrhov je v prvom rade o podpore ľudí. Ide o získanie potrebného vybavenia pre pracovníkov v prvej línii či podporu dobrovoľníkov, ktorí pomáhajú najviac zraniteľným osobám. Ide o uľahčenie života pracovníka, ktorý sa obáva o svoju prácu, zamestnávateľa, ktorý sa obáva o svojich zamestnancov, malých podnikov, ktoré sa obávajú o svoju budúcnosť, či samostatne zárobkovo činných osôb, ktoré sa obávajú o svoj príjem.

Teraz musíme urýchlene premeniť návrhy na právne predpisy a prejsť od ich prijímania na uplatňovanie v rekordnom čase. Komisia bude v nadchádzajúcich týždňoch úzko spolupracovať so spoluzákonnodarcami s cieľom zabezpečiť, aby tieto návrhy priniesli výsledky tam, kde sú najviac potrebné.

V tejto súvislosti už Komisia podporuje členské štáty, aby sa finančné prostriedky čo najrýchlejšie dostali k tým, ktorí ich potrebujú. Ako jednotné kontaktné miesto pre praktické a právne otázky Komisia zriadila pracovnú skupinu Investičnej iniciatívy v reakcii na koronavírus. Členským štátom sú k dispozícii tímy pre jednotlivé krajiny, ktoré poskytujú cielené rady o tom, ako presmerovať nevyužitú silu zo štrukturálnych fondov.

Tento balík predstavuje najnovšiu splátku obrovských súm, ktoré musíme aj naďalej poskytovať na ochranu životov a živobytia. Pomôže nám využiť všetky dostupné prostriedky z tohtoročného rozpočtu EÚ. Súčasný sedemročný rozpočet EÚ sa však tento rok ukončí a zatiaľ nebol dohodnutý nový. Dochádza k tomu v čase, keď EÚ potrebuje vypracovať plán obnovy, aby jej hospodárstvo mohlo napredovať a jej občania pracovať hneď, ako to bude bezpečné. Takýto plán nám zároveň pomôže zvýšiť vlastnú odolnosť voči ďalším výzvam, ktorým naďalej čelíme.

Tento cieľ možno dosiahnuť rýchlo len za predpokladu **silného a flexibilného dlhodobého rozpočtu EÚ**. Nastal čas zabezpečiť rozpočet EÚ, ktorý môže pomôcť Európe postaviť sa znovu na nohy a čerpať silu z jednoty. Z tohto pohľadu bude teraz potrebné viesť všetky diskusie o budúcom rozpočte, ktorý musí byť hnacou silou oživenia Európy.

Tieto návrhy poukazujú na skutočnú výhodu členstva v Únii, kde tí, ktorí si to môžu dovoliť, poskytujú o čosi väčšiu podporu tým, ktorí potrebujú trochu viac. Európa bude v zápase s touto krízou a na následnej ceste k oživeniu potrebovať silnejší prejav tohto ducha solidarity, ako aj obrovské a bezodkladné investície na pomoc pri rozbiehaní hospodárstva a návrate ľudí do práce. EÚ bude zároveň naďalej preukazovať zodpovednosť, solidaritu a vedenie na celosvetovej scéne.

Balík v skratke

- ✓ Komisia navrhuje vytvoriť nový nástroj solidarity EÚ pod názvom **SURE** s cieľom pomôcť pracovníkom zachovať si príjem a podnikom udržať si zamestnancov. Z nástroja SURE sa poskytne finančná pomoc až do výšky 100 miliárd EUR vo forme úverov EÚ a bude slúžiť ako **systém EÚ na zmiernenie rizík nezamestnanosti**.
- ✓ Komisia navrhuje prispôbiť **Fond európskej pomoci pre najodkázanejšie osoby** tak, aby sa mohli potraviny naďalej dodávať tam, kde sú potrebné, a zároveň sa zaručila bezpečnosť dodávajúcich a prijímajúcich osôb.
- ✓ Komisia navrhuje osobitné opatrenia na podporu **európskych rybárov a poľnohospodárov**, ktorí zohrávajú zásadnú úlohu pri udržiavaní dodávok našich potravín a živobytia našich miestnych komunít.
- ✓ Komisia navrhuje, aby sa v reakcii na koronavírus mohlo použiť **každé dostupné euro z európskych štrukturálnych a investičných fondov**. Jednoducho povedané, ide o maximálnu flexibilitu: žiadne obmedzenia v prípade presunov medzi fondmi alebo regiónmi, žiadne obmedzenia pre výdavky podľa cieľov politík a žiadne požiadavky na spolufinancovanie.
- ✓ Komisia navrhuje presmerovať **každé dostupné euro z tohtoročného rozpočtu EÚ** prostredníctvom nového nástroja solidarity EÚ **na záchranu životov**. Tým sa zabezpečia 3 miliardy EUR na podporu členských štátov pri zvládaní krízy v oblasti verejného zdravia.